

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksestä laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1991 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1991

Eduskunta on 9 päivänä lokakuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 167 laeiksi kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta, vuodelta 1991 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta ja työnantajan lapsilisämaksun perimättä jättämisestä vuodelta 1991.

Sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi myös eduskunnan 2 päivänä lokakuuta 1990 sosiaalivaliokuntaan lähettämän ed. M. Lahtisen ym. lakialoitteen n:o 59 laeiksi kansaneläkelain 3 §:n 2 momentin väliaikaisesta muuttamisesta. Vielä sosiaalivaliokunta on tässä yhteydessä ottanut käsiteltäväksi eduskunnan 15 päivänä toukokuuta 1990 sosiaalivaliokuntaan lähettämät ed. Astalan ym. toivomusaloitteen n:o 665 kuntien ja kuntainliittojen maksamien sosiaaliturvamaksujen alentamisesta, ed. Kietäväisen ym. toivomusaloitteen n:o 707 pienyritysten välillisten työvoimakustannusten alentamisesta sekä ed. Vihtiälän ym. toivomusaloitteen n:o 816 kirkkoyönantajan sairausvakuutusmaksun alentamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, vanhempi budjettisihteeri Paaavo Kytömäki valtiovarainministeriöstä, osastopäällikkö Antti Arola Kansaneläkelaitoksesta, kirkkoneuvos Matti Halttunen kirkkohallituksesta, apulaisosastopäällikkö Rolf Eriksson Suomen Kaupunkiliitosta, apulaisosastopäällikkö Vilho Vätilä Suomen Kunnallisliitosta, jaostopäällikkö Erik Nylund Finlands Svenska Kommunförbundet, asiamies Johan Åström Suomen Työnantajain Keskusliitosta, projektisihteeri Mirja Janérus Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, asiamies Markku Koponen Liiketyönantajain Keskusliitosta, tutkimussihteeri Martti Luukko Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen

Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihteeri Veikko Simpanen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta ja varatoimitusjohtaja Jussi Järventaus Suomen Yrittäjien Keskusliitosta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vuonna 1991 yksityisen yritystoiminnan piiriin kuulvalta työnantajalta ja valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia, perittäväksi kansaneläkemaksua yrityksen pääomavaltaisuudesta riippuen ensimmäiseltä puolelta vuodelta 3,40, 4,45 tai 5,05 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Heinäkuun alusta kansaneläkemaksu olisi 3,15 prosenttia alinimassa maksuluokassa. Muissa maksuluokissa maksu olisi muuttumaton. Yksityisen työnantajan ja edellä mainitun liikelaitoksen sairausvakuutusmaksu olisi 1,45 prosenttia.

Julkisoikeudellisilta työnantajilta perittäisiin kansaneläkemaksua 3,95 prosenttia. Sairausvakuutusmaksu olisi kuntasektorilla 3,95 prosenttia ja kirkolla 4,20 prosenttia. Valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin liikelaitokselta sekä Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnallisilta liikelaitoksilta perittäisiin sairausvakuutusmaksua 2,70 prosenttia.

Työnantajan lapsilisämaksua ei ehdotuksen mukaan perittäisi vuonna 1991.

Vakuutetun sairausvakuutusmaksu olisi vuonna 1991 ehdotuksen mukaan 1,70 penniä veroäyryltä ja vakuutetun kansaneläkevakuutusmaksu 1,55 penniä veroäyryltä.

Vuonna 1991 perittäisiin kunnan osuutena kansaneläkelain mukaisten lisäosien rahoitukseen 0,67 penniä veroäyryltä kunnan säännönmukaisessa verotuksessa saamien veroäyrien yhteismäärästä. Kansaneläkerahaston vähimmäismäärää koskevaa säännöstä muutettaisiin väliaikaisesti edelleen siten, että rahaston olisi oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään

6 prosenttia kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Valtio takaisi edelleenkin Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden suorittamalla kansaneläkerahastolle sellaisen määrän varoja, että maksuvalmius olisi riittävästi turvattu kunakin ajankohtana.

Lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1991 alusta. Esitys liittyy valtion vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Lakialoitteessa n:o 59 ehdotetaan kansaneläkelain mukaiseksi työnantajan kansaneläkemaksuksi 3,00 prosenttia ennakoperinnän alaisesta palkasta. Jos yksityinen työnantaja on muu kuin osakeyhtiö tai osuuskunta, työnantajan kansaneläkemaksu olisi 1,7 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Työnantajan käyttöomaisuuden hankintamenojen säännönmukaisten poistojen ja palkkojen välisen suhteen perusteella maksun suuruus voisi kuitenkin olla 4,45 prosenttia tai 5,05 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Säännöksiä sovellettaisiin myös valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisiin valtion liikelaitoksiin. Valtiolta ja sen muilta kuin liikelaitoslain mukaisilta liikelaitoksilta sekä kunnallisilta ja Ahvenanmaan maakunnan sekä kirkon työnantajilta perittäisiin kuitenkin maksua 3,95 prosenttia ennakoperinnän alaisista palkoista.

Toivomusaloitteessa n:o 665 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimiin julkisen sektorin sosiaaliturvamaksun ylimääräisen korotusosuuden poistamiseksi.

Toivomusaloitteessa n:o 707 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus uudistaisi hallitusohjelman mukaisesti pikaisesti sosiaaliturvamaksujen rahoitusjärjestelmän työvoimavaltaista pienyritystoimintaa suosivalla tavalla perustamalla maksut esim. yrityksen liikevaihtoon maksettujen palkkojen sijasta.

Toivomusaloitteessa n:o 816 ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin kunnallisen ja kirkkotyönantajan sairausvakuutusmaksun palauttamiseksi keskenään samojen perusteiden mukaisiksi.

Sosiaalivaliokunta toistaa mietinnössään n:o 31/1989 vp., n:o 7/1989 vp., n:o 25/1988 vp., n:o 15/1987 vp., n:o 25/1986 vp. ja n:o

27/1985 vp. lausumansa kannan, että kuntien esitetyllä menettelyllä korkeammiksi tulevat välilliset työvoimakustannukset vaikeuttavat kunnallisten palvelujen kehittämistä. Valiokunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksuja koskevan järjestelmän kehittämiseksi siten, että se kohtelee valtiota ja kuntia tasapuolisesti yksityiseen työnantajaan nähden ja seurakuntia kuntiin nähden, sekä siten, että menettelyyn ei sisälly kunnallisten palvelujen kehittämisen kannalta haitallisia vaikutuksia.

Valiokunta edellyttää hallituksen antavan pikaisesti esitykset, joilla työvoimavaltaisten yritysten asemaa parannetaan uudistamalla nykyisin palkkaperusteisina kerättävien sosiaaliturvamaksujen järjestelmää samalla huolehtien sosiaaliturvan riittävästä rahoituksesta.

Valiokunta toistaa mietinnössään n:o 31/1989 vp. ottamansa kannan, jonka mukaan valtion ja kuntien keskinäistä kustannusten vastuujakoa koskevien asioiden käsitteleminen vuotuisten järjestelyasiakirjojen yhteydessä on tärkeää. Näin luodaan kunnille edellytykset ennakoida talousarvionsa perusteiden muutokset.

Pienyrittäjien asemaan ja heidän kannettavakseen asetettuihin maksuihin on kiinnitettävä huomiota, jotta myös tällä menettelyllä voidaan tukea pienyrittämisen työllisyyden kannalta merkittävää toimintaa.

Hallituksen esityksen perusteluihin viitaten sosiaalivaliokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset hyväksyttäisiin muuttamattomina.

Edelleen sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 59 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Vielä sosiaalivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:o 665, n:o 707 ja n:o 816 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Alaharja, Alaranta, Hurskainen, Kankaanniemi,

Koistinen, Kärhä, P. Leppänen, Mäkipää, Nordman, Rinne, Taina ja Väistö sekä varajäsenet Kautto, J. Roos ja Wahlström.

Vastalause

Suomen kansantalouden nopean kasvun kausi on päättymässä. Teollisuuden hintakilpailukyky on pitkän aikavälin keskiarvonsa alapuolella. Kilpailukyvyn heikkeneminen haittaa lisääntyvässä määrin erityisesti työvaltaisia aloja niin viennissä kuin kotimarkkinoillakin. Hintakilpailukyvyn näkökulmasta varsinkin välillisten työvoimakustannusten nousu on tärkeä tekijä.

Erityisesti pienyrityksillä on tärkeä merkitys työllistäjänä. Lisäksi ne täydentävät suuryritysten tuotantoa ja ovat joustavia alihankkijoita. Monilla aloilla ja alueellisesti pienyritysten merkitys on kasvanut hyvin suureksi.

Allekirjoittaneet vaativat nyt, niin kuin aiemminkin, työnantajan sosiaaliturvamaksujärjestelmän kehittämistä työvoimavaltaiten yritysten kannalta nykyistä oikeudenmukaisemmaksi ja työllisyyttä edistäväksi. Sosiaalivaliokunta on useita kertoja toistanut vaatimuksen, jonka mukaan hallitukselta edellytetään pikaista esitystä työvoimavaltaiten yritysten aseman parantamiseksi. Tästä huolimatta hallitus ei ole ryhtynyt eduskunnan edellyttämiin toimenpiteisiin. Päinvastoin verouudistuksella on lisätty erityisesti pienten yritysten kustannuksia mm. veropohjan laajennuksen,

poistojen heikentämisen ja pienten osakeyhtiöiden veronhuojennusalueen supistamisen johdosta.

Työnantajan sairausvakuutusmaksu on kuntatyönantajalle alhaisempi kuin kirkkotyönantajalle vuodesta 1989 lukien ilman mitään perustetta. Käsittelyssä oleva hallituksen esitys sisältää saman periaatteellisen puutteen. Kunnat ja seurakunnat ovat työnantajina keskenään samassa asemassa. Näin ollen kuntia ja seurakuntia tulisi kohdella yhdenmukaisesti.

Katsomme, että ensimmäinen lakiehdotus tulee hyväksyä edustaja M. Lahtisen lakialoitteen n:o 59 pohjalta ja että yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksu tulee palauttaa ensi vuoden alusta vuoden 1987 tasolle eli 0,95 %:iin maksettujen ennakoperinnän alaisten palkkojen määrästä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä kolmas lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja

että ensimmäinen ja toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvin:

1.

Laki**kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan väliaikaisesti 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/56) 3 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 momentti, 59 §:n 2 momentti ja 62 §,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti ja 59 §:n 2 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1982 annetussa laissa (307/82), 5 §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1972 annetussa laissa (956/72) ja 62 § 5 päivänä helmikuuta 1982 annetussa laissa (103/82), näin kuuluviksi:

3 §

— — — — —
Työnantaja suorittaa, niin kuin siitä erikseen säädetään, työnantajan kansaneläkemaksuna 3 prosenttia (*poist.*) ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. *Milloin yksityinen työnantaja on muu kuin osakeyhtiö tai osuuskunta, työnantaja suorittaa, niinkuin siitä erikseen säädetään, kansaneläkemaksuja 1,7 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.* Jos liiketoimintaa harjoittavan valtionverotuksessa verovelvollisen työnantajan viimeksi toimitettua verotusta varten antamassa veroilmoituksessa ilmoittamien, kuluvan käyttöomaisuuden hankintamenoista tekemien säännönmukaisten poistojen määrä on ollut suurempi kuin 450 000 markkaa ja samalla vähintään 10 ja enintään 30 prosenttia hänen samana verovuotena maksamiensa palkkojen määrästä, maksun suuruus on viimeksi toimitettua verotusta seuraavana kalenterivuotena kuitenkin 4,45 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Jos tällaisen työnantajan edellä tarkoitettujen poistojen määrä on ollut suurempi kuin 450 000 markkaa ja samalla yli 30 pro-

senttia maksettujen palkkojen määrästä, on sanottu maksu 5,05 prosenttia ennakoperinnän alaisen palkan määrästä. Mitä edellä on sanottu yksityisen *yritystoiminnan piiriin kuuluvan* työnantajan kansaneläkemaksun määräytymisestä, on soveltuvin osin voimassa myös sellaisesta valtion liikelaitoksesta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87). Kuitenkin valtiolta ja sen muulta liikelaitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitokselta, Ahvenanmaan maakunnalta, kunnalliselta liikelaitokselta, kunnalta ja kuntainliitolta, evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta maksua peritään 3,95 prosenttia työntekijälle suoritettuna ennakoperinnän alaisen palkan määrästä.

5, 59 ja 62 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2.

Laki**vuodelta 1991 suoritettavasta sairausvakuutusmaksusta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

2 §

Poiketen siitä, mitä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 1 §:n 1 mo-

mentissa, sellaisena kuin se on 11 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (613/78), on säädetty työnantajan sairausvakuutusmaksusta, peritään yksityiseltä työnantajalta ja sellaiselta valtion liikelaitokselta, johon sovelletaan valtion liikelaitoksista annettua lakia (627/87),

työnantajan sairausvakuutusmaksua 0,95 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1991 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritetun ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä. Työnantajan sairausvakuutusmaksua peritään kuitenkin valtiolta ja sen muulta laitokselta kuin edellä mainitulta liikelaitoksesta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta 2,70 prosenttia sekä kunnalta ja kuntainliitolta sairausvakuutusmaksua peritään

3,95 prosenttia ja evankelis-luterilaiselta kirkolta, sen seurakunnalta ja seurakuntainliitolta sekä ortodoksiselta kirkkokunnalta ja sen seurakunnalta sairausvakuutusmaksua peritään 3,95 prosenttia työntekijälle 1 päivänä tammikuuta 1991 tai sen jälkeen sanottuna vuonna suoritetun ennakkoperinnän alaisen palkan määrästä.

3 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1990

Juhani Alaranta
Lea Mäkipää

Annikki Koistinen
Pekka Leppänen
Toimi Kankaanniemi

Matti Väistö
Jarmo Wahlström

